

Резолюція семінару щодо моніторингу рисі євразійської в контексті Плану дій зі збереження цього виду в Україні

Семінар «Проблеми та перспективи моніторингу та охорони рисі євразійської (*Lynx lynx* L.) в контексті Національного Плану дій зі збереження виду в Україні (2021–2026 роки), затвердженого наказом Міндовкілля № 595 від 16.09.2021» пройшов 28–30 квітня 2025 р. у Рівненському природному заповіднику за організації Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, WWF-Україна та Рівненського природного заповідника.

Учасники семінару

У роботі семінару взяли участь 47 учасників (33 — офлайн та 14 — онлайн) з 18 об'єктів природно-заповідного фонду України, таких як Рівненський ПЗ, Карпатський НПП, Карпатський біосферний заповідник, Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник, Ужанський НПП, НПП «Нобельський», НПП «Пуща Радзивіла», НПП «Прип'ять-Стохід», Ківерцівський НПП «Цуманська пуща», Древлянський ПЗ, НПП «Десянсько-Старогутський», НПП «Верховинський», НПП «Бойківщина», ПЗ «Горгани», НПП «Гуцульщина», НПП «Вижицький», а також Рахівське надлісництво Філії «Карпатський лісовий офіс» ДП «Ліси України».

Також у семінарі взяли участь представники Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Національної комісії з Червоної книги України, Департаменту екології та природних ресурсів Рівненської ОДА (ОВА), Державного агентства лісових ресурсів України, Інституту екології Карпат та Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, Львівського національного університету імені Івана Франка, Національного лісотехнічного університету України, Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, Зволеньського технічного університету (Словаччина), ветеринарної клініки «Центр здорової тварини» (Костопіль) та громадських організацій — Німецького товариства міжнародного співробітництва GIZ, Західноукраїнського орнітологічного товариства та Всесвітнього фонду природи Україна (WWF-Україна).

Основні доробки семінару

На семінарі заслухано 30 доповідей та переглянуто чотири відеофільми з актуальних і прикладних питань щодо проблем проведення моніторингу та

перспектив наукових досліджень та охорони рисі євразійської (*Lynx lynx* L.) в контексті Національного Плану дій зі збереження виду в Україні.

Учасники семінару наголосили на потребі комплексного та уніфікованого підходу щодо методів моніторингу рисі євразійської та нагальній потребі виділення державних коштів для суб'єктів, що здійснюють реалізацію Національного плану дій зі збереження рисі, саме — для реального і комплексного проведення заходів зі збереження виду. Відзначена фундаментальність пленарних доповідей, а також їхня актуальність і націленість на з'ясування сучасного стану субпопуляцій рисі євразійської в Україні та дієвій охороні цього виду.

Наголошено на необхідності активізації роботи зі зближення природоохоронних законодавств України та ЄС, зокрема в контексті затвердження схеми уніфікованих загальноприйнятих методів моніторингу рисі євразійської. Підтримана необхідність активізації роботи з практичної реалізації представлених результатів досліджень і їх системного впровадження.

Вказано на ризики встановлення суцільної лінії технічних огорож (зокрема стрічки марки «Сгоза») вздовж державного кордону України, які не лише перешкоджають вільному пересуванню рисі євразійської в межах індивідуальних територій, але й призводять до загибелі рідкісних хижаків та їхньої головної здобичі — копитних.

Учасники семінару відзначають

1. Високий фаховий рівень організації та проведення семінару.
2. Активну участь у роботі семінару працівників наукових відділів природних, біосферних заповідників, національних природних парків, лісгоспів, а також учасників з-за кордону.
3. Актуальність тематики семінару та обговорення нагальних проблем щодо проведення заходів зі збереження рисі євразійської.
4. Плідну співпрацю WWF-Україна з Рівненським природним заповідником та іншими природоохоронними та лісгосподарськими установами.

Учасники семінару пропонують

1. Міндовкіллю створити координаційний центр (експертну групу), який би налагодив систематичний збір даних моніторингу рисі євразійської та їх подальше опрацювання. Дані повинні збиратися координаційним центром та оновлюватися щорічно і надаватися зацікавленим установам та організаціям.
2. Рекомендувати Міндовкіллю створити платформу за принципом Darwin Core Standard, куди користувачі могли б завантажувати інформацію про спостереження рисі євразійської, отриману з різних ресурсів на основі критеріїв SCALP, а також мати доступ до цього ресурсу обміну інформацією.

3. Налагодити щорічний обмін даними між координаційним центром та експертними групами Польщі, Словаччини, Румунії. Координувати моніторинг рисі євразійської між сусідніми країнами, що мають спільну субпопуляцію цього виду, в тому числі в межах діяльності Карпатської конвенції.

4. Міндовкілля визначити і затвердити схему уніфікованих загальноприйнятих методів моніторингу великих хижих, зокрема рисі євразійської.

5. Визначити і створити систему стандартних моніторингових ділянок виду у регіонах його поширення в межах України.

6. Міндовкілля забезпечити навчання і стажування працівників ПЗФ, лісомисливських господарств, інших зацікавлених установ та організацій, у віданні яких знаходяться території, які є місцем перебування рисі євразійської, з метою освоєння сучасних методів моніторингу цього виду.

7. Активізувати збір та накопичення генетичного матеріалу: шерсті та продуктів життєдіяльності рисі (послід) для подальшого з'ясування генетичного статусу субпопуляцій рисі євразійської в Україні. Міндовкілля і Національній комісії з ЧКУ спростити процедуру отримання дозволів щодо збору продуктів життєдіяльності рисі (шерсть, послід) для досліджень її популяцій.

8. Міндовкілля забезпечити проведення конкурсу наукових проектів та цільове виділення державних коштів на дослідження рисі для об'єктів ПЗФ для реального і комплексного проведення заходів зі збереження цього виду, що вимагає Національний план дій.

9. Працівникам наукових відділів ПЗФ здійснити оцінку функціонування мережі екологічних коридорів рисі в межах своїх територій.

10. Рекомендувати Міндовкілля звернутися до Державної прикордонної служби з пропозицією створити робочу групу для обговорення проблеми загибелі тварин (в тому числі рідкісних — занесених до ЧКУ, міжнародних природоохоронних списків) внаслідок використання спіральної колючої стрічки маркування «Єгоза» на лінії держкордону та знаходження механізмів для вирішення цієї проблеми та створення «вікон» (екопереходів) для крупних ссавців в інженерно-технічних спорудах на кордоні.

11. Міндовкілля висловити подяку керівництву Рівненського природно-го заповідника за інноваційні підходи до моніторингу рисі євразійської на території установи та співорганізацію семінару.

12. Опублікувати результати досліджень сучасного стану рисі євразійської на територіях ПЗФ, лісових і мисливських угідь, висвітлені на семінарі у вигляді спеціального випуску фахового журналу *Novitates Theriologicae*. Підготовку, збір і публікацію матеріалів семінару організувати WWF-Україна спільно з редакційною колегією *Novitates Theriologicae*.

Оргкомітет семінару за дорученням учасників семінару